



# Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej



BM-II.059.1.353.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

**Pan**  
**Szymon Hołownia**  
**Marszałek Sejmu**  
**Rzeczypospolitej Polskiej**

Szanowny Panie Marszałku,

odpowiadając na interpelację, znak: K10INT3524, Pana Posła Stanisława Tomczyszyna w sprawie świadczeń emerytalnych dla osób przechodzących na tzw. wcześniejszą emeryturę, proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Kwestia obsługi świadczeniobiorców ma dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych znaczenie priorytetowe, dlatego też, jak wynika z wyjaśnień ZUS, dokłada on najwyższych starań, żeby jak najlepiej obsługiwać klientów. Pracownicy specjalnie dedykowanych świadczeniobiorcom sal obsługi dokonują oceny formalnej składanej dokumentacji, ze wskazaniem jakie dokumenty są niezbędne do przyznania świadczenia. Niezależnie od tego, zgodnie z obowiązującymi w ZUS standardami obsługi klientów, pracownicy mają obowiązek przyjąć wszystkie składane przez dokumenty, nawet w przypadku gdy nie są one kompletne. Całość złożonej przez klienta dokumentacji jest niezwłocznie przekazywana do komórki merytorycznej, odpowiedzialnej za przyznanie świadczenia.

Informacje o emeryturach i warunkach ich przyznawania są udzielane przez wyspecjalizowanych doradców emerytalnych w salach obsługi klientów w każdej placówce ZUS, a także podczas e-wizyt (wideokonsultacji) oraz telefonicznie, przez konsultantów Centrum Kontakt Klientów z ZUS (CKK). Zarówno doradcy emerytalni, jak i konsultanci CKK udzielają informacji o warunkach przyznawania emerytur, informują o obowiązujących przepisach prawa w zakresie emerytur i rent, jak też pomagają klientom wypełniać wnioski o emeryturę, a także wyliczają prognozowaną kwotę emerytury w kalkulatorze emerytalnym. Kalkulator emerytalny jest narzędziem wspomagającym pracę doradców emerytalnych, uruchomionym w momencie wejścia w życie ustawy obniżającej wiek emerytalny do 60 lat dla kobiet i do 65 lat dla mężczyzn.

Należy dodać, że w kalkulatorze emerytalnym można wyliczyć różne warianty prognozowanej emerytury w zależności od momentu przejścia na emeryturę klienta. W ten sposób klienci mogą wybrać najbardziej dla nich odpowiedni moment zakończenia aktywności zawodowej. Z kalkulatora emerytalnego klienci mogą skorzystać zarówno u doradcy emerytalnego w placówkach ZUS, podczas e-wizyty i u konsultantów CKK, ale także samodzielnie na Platformie Usług Elektronicznych (PUE) ZUS, po zalogowaniu na swoje konto na PUE oraz na stronie [www.zus.pl](http://www.zus.pl).

Doradcy emerytalni systematycznie podnoszą swoją wiedzę, korzystając ze szkoleń wewnętrznych prowadzonych przez trenerów ZUS. Szkolenia prowadzone są zarówno

stacjonarnie w centrach szkolenia ZUS oraz on-line. Ponadto, doradcy emerytalni są zobowiązani do samokształcenia, co pozwala na bieżące uzupełnianie przez nich wiedzy i służy podnoszeniu jakości obsługi klientów ZUS.

Jak wynika z informacji Zakładu, w przypadku wejścia w życie zmian legislacyjnych w obszarze emerytalno-rentowym, odpowiednie komórki ZUS przygotowują wyjaśnienia w celu przybliżenia danej tematyki doradcom emerytalnym, a tym samym w celu zapewnienia pracownikom wiedzy niezbędnej do udzielania klientom rzetelnych informacji. Wszelkiego rodzaju wyjaśnienia, czy też interpretacje przepisów prawa, są przekazywane w komunikatach mailowych kierowanych do naczelników komórek obsługi klientów w oddziałach ZUS, którzy mają obowiązek przekazywać je do podległych terenowych jednostek organizacyjnych oraz na bieżąco omawiać z pracownikami stanowisk obsługi klientów nowe ustalenia i rozwiązania. Wyjaśnienia przekazywane są również do Centrum Kontaktów Klientów z ZUS w celu zapewnienia spójności informacji udzielanych przez konsultantów CKK. Wszystkie informacje dla klientów z zakresu świadczeń emerytalno-rentowych są też na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej ZUS pod adresem [www.zus.pl](http://www.zus.pl). Na stronie tej znaleźć można również wszystkie obowiązujące w ZUS formularze z możliwością pobrania ich przez klientów.

Jednocześnie informuję, że ZUS od kilku lat prowadzi cykliczne badania jakości obsługi klientów. Są one realizowane głównie metodą tajemniczego klienta, pozwalającą zweryfikować przebieg procesu obsługi z punktu widzenia klienta. Podczas badań Zakład uzyskuje nie tylko informację w zakresie wiedzy merytorycznej i umiejętności badanych pracowników, ale także weryfikuje sposób w jaki prowadzą oni obsługę oraz formę i aktualność udostępnianych klientom informacji w poszczególnych placówkach. ZUS prowadzi także bieżący odsłuch nagrań rozmów prowadzonych z klientami zarówno podczas e-wizyt (wizyta online), jak i konsultacji telefonicznych. Dodatkowo, weryfikuje wiedzę pracowników bezpośredniej obsługi za pomocą testów wiedzy, które przeprowadzane są 2 razy w roku. Wyniki badań oraz testów są m.in. wykorzystywane do projektowania warsztatów dla pracowników bezpośredniej obsługi, w celu uzupełnienia/ugruntowania ich wiedzy, a także do przygotowywania materiałów dydaktycznych, które wspierają pracowników w ich pracy.

Odnosząc się do poruszanej w wystąpieniu sprawy zasad ustalania rekompensaty, o której mowa w art. 2 pkt 5 i art. 21-23 ustawy o emeryturach pomostowych<sup>1</sup>, pragnę zwrócić uwagę, iż w pierwotnym brzmieniu art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych<sup>2</sup>, rekompensatę zdefiniowano jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeżdą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei z art. 21 tej ustawy wynikało, po pierwsze, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma on wypracowany okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych<sup>3</sup>, wynoszący co najmniej 15 lat (ust. 1 art. 21).

---

<sup>1</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 164, z późn. zm.

<sup>2</sup> Dz. U. z 2008 r. Nr 237, poz. 1656.

<sup>3</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 1251, z późn. zm. dalej powoływanej jako „ustawa emerytalna”.

Po drugie zaś, że taka rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła wcześniej prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej (ust. 2 art. 21). Zatem od samego początku obowiązywania ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata miała niewątpliwie charakter odszkodowawczy i przysługiwała określonej ustawowo grupie osób.

Podkreślić trzeba, że taki właśnie charakter rekompensaty został uznany za zgodny z konstytucją. W wyroku z 25 listopada 2010 r. sygn. akt K 27/09 Trybunał orzekł, że art. 21 ust. 1 w związku z art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych jest zgodny z art. 2 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą ochrony praw słusznie nabytych oraz zasadą zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa, a także z art. 32 ust. 1 Konstytucji i wynikającą z niego zasadą równości<sup>4</sup>.

Przywołane orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego jest również aktualne po zmianach dokonanych ustawą z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o emeryturach pomostowych oraz niektórych innych ustaw<sup>5</sup>, które weszły w życie z 1 stycznia 2024 r. Zgodnie z nowym brzmieniem art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata, to „odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie mają ustalonego decyzją prawomocną prawa do emerytury pomostowej”.

Z kolei z nowego brzmienia art. 21 ustawy o emeryturach pomostowych wynika, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli przed 1 stycznia 2009 r. posiada on okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, wynoszący co najmniej 15 lat. Przy czym taka rekompensata nie może zostać przyznana, jeżeli ubezpieczony miał już wcześniej ustalone, decyzją prawomocną, prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy emerytalnej lub przepisów odrębnych.

Podkreślenia wymaga także, że rzeczona rekompensata jest ustalana dopiero wskutek złożenia przez ubezpieczonego wniosku o emeryturę z tytułu osiągnięcia powszechnego wieku emerytalnego w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy emerytalnej<sup>6</sup>, zgodnie ze wzorem określonym w art. 22 ustawy o emeryturach pomostowych.

Celem wprowadzenia prawa do rekompensaty w przepisach ustawy o emeryturach pomostowych było przyznanie go tylko tej grupie ubezpieczonych, która po przepracowaniu określonego okresu (co do zasady 15-letniego) w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (wymaganego przepisami ustawy emerytalnej<sup>7</sup> w zw. przepisami

---

<sup>4</sup> W uzasadnieniu tego orzeczenia, Trybunał stwierdził m. in., że funkcję rekompensaty określoną w art. 2 pkt 5 ustawy o emeryturach pomostowych „należy bowiem postrzegać jako część długoletniej reformy systemu ubezpieczeń społecznych, obejmującej m.in. ograniczenie uprawnień do wcześniejszej emerytury i ujednoczenie wieku emerytalnego wszystkich kategorii zatrudnionych”. Wskazał również dalej, że skoro „możliwość przejścia na wcześniejszą emeryturę ustawodawca odniósł jedynie do sytuacji zapoczątkowanych przed dniem wprowadzenia reformy systemu emerytalnego” to „ustawodawca przewidział możliwość uzyskania emerytury pomostowej i rekompensaty w zamian za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wyłącznie dla osób, które wykonywały prace uprawniające do emerytur w obniżonym wieku emerytalnym w poprzednim stanie prawnym”.

<sup>5</sup> Dz. U. z 2023 r. poz. 1667.

<sup>6</sup> Zob. art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych.

<sup>7</sup> Zob. art. 32 tej ustawy.

rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze<sup>8</sup>), mogła liczyć na nabycie prawa do przejścia na emeryturę w niższym wieku emerytalnym, a wskutek przeprowadzonych pod koniec 2008 r. zmian nie mogła nabyć prawa do emerytury pomostowej oraz, która nie skorzystała z prawa do przejścia na wcześniejszą emeryturę przed osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego.

Taka konstrukcja instytucji rekompensaty zapobiega jednocześnie podwójnemu uprzywilejowaniu osób, które skorzystały z prawa przejścia na wcześniejszą emeryturę. W przypadku odmiennego ukształtowania przepisów osoby te korzystałyby bowiem zarówno z przywileju przejścia na wcześniejszą emeryturę, jak i powiększenia wysokości emerytury (poprzez możliwość ustalenia rekompensaty w chwili osiągnięcia przez nie powszechnego wieku emerytalnego).

Odnosząc się do kwestii weryfikacji decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych należy pamiętać, iż od wydanej przez właściwy oddział ZUS decyzji - czy to w sprawie odmowy ustalenia prawa do świadczenia czy w sprawie odmowy ustalenia rekompensaty - ubezpieczony może wnieść (w terminie miesiąca od doręczenia decyzji organu rentowego) odwołanie do sądu okręgowego - sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, który może zbadać prawidłowość rozstrzygnięcia ZUS w przedmiocie żądania ubezpieczonego. Z kolei orzeczenie sądu okręgowego może być skontrolowane przez sąd apelacyjny, jako sąd II instancji. Ponadto, na mocy art. 398<sup>1</sup> k.p.c., od prawomocnego wyroku w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (w zakresie wskazanym w art. 398<sup>2</sup> k.p.c.) przysługuje również skarga kasacyjna do Sądu Najwyższego.

Z wyrazami szacunku

**z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej**  
**dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni**  
**Podsekretarz Stanu**  
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

---

<sup>8</sup> Dz. U. Nr 8 poz. 43, z późn. zm., dalej powoływanego jako „rozporządzenie RM z1983 r.”